

Nr 147.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om utsträckt tillämpning av de i kungörelsen den 3 februari 1888 (nr 1 sid. 3) samt 4 § lagen den 2 december 1892 (nr 106) meddelade bestämmelser angående ersättning av statsmedel för gulden frälseränta; given Stockholms slott den 1 mars 1935.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om utsträckt tillämpning av de i kungörelsen den 3 februari 1888 (nr 1 sid. 3) samt 4 § lagen den 2 december 1892 (nr 106) meddelade bestämmelser angående ersättning av statsmedel för gulden frälseränta.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

förordning om utsträckt tillämpning av de i kungörelsen den 3 februari 1888 (nr 1 sid. 3) samt 4 § lagen den 2 december 1892 (nr 106) meddelade bestämmelser angående ersättning av statsmedel för gulden frälseränta.

Häri genom förordnas att vad i kungörelsen den 3 februari 1888 (nr 1 sid. 3) samt 4 § lagen den 2 december 1892 (nr 106) är stadgat angående rätt för ägare av skattefrälsehemman att i fall, där hemmanet åvilande skattefrälseränta av beskaffenhet som avses i förordningen den 11 september 1885 (nr 55) icke blivit av statsverket inlöst, uppbära ersättning av statsmedel för gulden frälseränta skall äga motsvarande tillämpning beträffande en var som eljest har att utgiva frälseränta av beskaffenhet att kunna inlösas enligt lagen den _____ om inlösen av vissa frälseräntor.

Denna förordning skall träda i kraft den 1 januari 1936.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 1 mars 1935.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler fråga om meddelande av viss bestämmelse angående ersättning av statsmedel för gulden frälseränta. Föredraganden anför:

Den 26 februari 1935 har Kungl. Maj:t på hemställan av chefen för justitiedepartementet beslutat avlåtande till riksdagen av proposition med förslag dels till lag om inlösen av vissa frälseräntor, dels ock till lag om upphörande av vissa frälseräntor. Förstnämnda lagförslag är avsett att träda i kraft den 1 januari 1936 och skall ersätta de nu gällande bestämmelserna om inlösen av frälseräntor, vilka bestämmelser återfinnas i förordningarna den 11 september 1885 (nr 55) och den 2 juni 1911 (nr 73) samt kungörelserna den 8 april 1927 (nr 96) och den 10 juni 1932 (nr 197). Förslaget innebär, att frälseräntor av beskaffenhet som avses i nyssnämnda fyra författningar — alltså i huvudsak skattefrälseräntor vilka icke efter den 31 mars 1911 varit förenade med jordäganderätten i samma ägares hand — skola i närmare angiven ordning inlösas för statsverkets räkning, om sådant före den 1 januari 1940 påkallas av kronan eller ägare av räntan. Räntor som sålunda kunna inlösas men vilkas inlösen icke påkallats före den 1 januari 1940 skola enligt det senare lagförslaget upphöra från och med nämnda dag.

Syftet med de hittills meddelade bestämmelserna om frälseräntors inlösen har väsentligen varit, att jordägare som hade att till enskilda utgiva räntor, vilka med hänsyn till sitt ursprung kunde sägas vara av grundskattenatur, skulle komma i åtnjutande av förmåner motsvarande dem som följde av den allmänna grundskatteavskrivningen. Då inlösen enligt nu gällande bestämmelser emellertid kan ske endast i den mån ränteägarna hembjuda sina räntor till inlösen och nyssnämnda syfte alltså icke omedelbart skulle kunna vinnas i fall, där ränteägarna underlåta att påkalla inlösen, har alltsedan år 1888 medgivits rätt för räntegivare att uppbära

årlig ersättning av statsmedel för alltjämt kvarstående inlösningsbara räntor. Bestämmelser härom meddelades till en början i kungörelsen den 3 februari 1888 (nr 1 sid. 3), däri stadgades att ägare av skattefrälsehemman, vars skattefrälseränta ehuru varande av den beskaffenhet som avsåges i 1885 års förordning — d. v. s. en skattefrälseränta som ej varit förenad med jordägenderätten — icke blivit av statsverket inlöst, skulle från och med år 1888 erhålla årlig ersättning av statsmedel. Denna ersättning skulle utgå med 30 procent av räntan, om den utgjorts med penningar, samt om räntan utgått helt eller delvis i persedlar med 30 procent av värdet å densamma efter årsmarkegångspris, dock med iakttagande att det belopp som ersattes ej finge överstiga 30 procent av värdet efter samma pris å räntan, sådan den blivit kronan avhänd. I 4 § lagen den 2 december 1892 (nr 106) angående avskrivning av de å viss jord vilande grundskatter och vad därmed äger sammanhang föreskrevs sedermera, att ersättning skulle, under iakttagande i övrigt av bestämmelserna i 1888 års kungörelse, utgå med så stor del av räntans belopp, beräknat på sätt i samma kungörelse föreskrevs, som motsvarade det för grundskatteavskrivningen vid varje tid gällande procenttal, och sålunda efter denna avskrivnings fullbordande eller från och med år 1904 med en summa motsvarande räntans på nyssnämnda sätt beräknade hela belopp. Slutligen stadgades i den förut berörda förordningen den 2 juni 1911 dels i punkt 1) att inlösen av frälseränta finge ske utan hinder därav att räntan vid något tillfälle före den 1 april 1911 varit förenad med jordägenderätten, dels i punkt 2) att vad i 1888 års kungörelse och lagen den 2 december 1892 stadgades angående ersättning till ägare av skattefrälsehemman, vars skattefrälseränta ehuru varande av den beskaffenhet som avsåges i 1885 års förordning icke blivit av statsverket inlöst, skulle äga tillämpning jämväl i fråga om ägare av skattefrälsehemman, vars ränta icke bleve inlöst, ehuru enligt bestämmelsen i punkt 1) inlösen vore medgiven.

Rätten till ersättning i fall, där inlösningsbara frälseräntor icke bringats att upphöra, bör uppenbarligen fortbestå utan hinder därav att nya bestämmelser om räntornas inlösen bliva genomförda. Den föreslagna inlösenlagen torde ej heller kunna anses medföra någon rubbning i gällande bestämmelser om ersättning för räntor som avses i 1888 års kungörelse och 4 § lagen den 2 december 1892; rätt till ersättning föreligger nämligen i dessa fall, så snart räntan är *av beskaffenhet som angives i 1885 års förordning*. Vad däremot angår övriga inlösningsbara frälseräntor har, såsom framgår av det nyss anförda, rätten till ersättning gjorts beroende av den omständigheten att *inlösen kan ske enligt 1911 års förordning*. Inlösen med tillämpning av denna förordning skall emellertid, därest den nya inlösenlagen bliver antagen, kunna ske endast där inlösen påkallats före utgången av innevarande år. För att ersättning för frälseräntor, som avses i 1911 års förordning, må kunna utgå även för tid efter år 1935,

torde följaktligen böra utfärdas en särskild förordning av innehåll, att vad i 1888 års kungörelse samt 4 § lagen den 2 december 1892 är stadgat angående rätt för ägare av skattefrälsehemman att i fall, där hemmanet åvilande skattefrälseränta av beskaffenhet som avses i 1885 års förordning icke blivit av statsverket inlöst, uppbära ersättning av statsmedel för gulden frälseränta skall äga motsvarande tillämpning beträffande en var som eljest har att utgiva frälseränta av beskaffenhet att kunna inlösas enligt den föreslagna inlösenslagen.

Föredraganden hemställer härefter, att inom finansdepartementet upprättat förslag till *förordning om utsträckt tillämpning av de i kungörelsen den 3 februari 1888 (nr 1 sid. 3) samt 4 § lagen den 2 december 1892 (nr 106) meddelade bestämmelser angående ersättning av statsmedel för gulden frälseränta* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Bernt Nilsson.